

Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας και «Υπουργική Αυθεντία»

Των Ιωάννη Καλλέι και Φώτη Κων. Γιαννούλαⁱⁱ, Προέδρου και μέλους του Δ.Σ. αντίστοιχα της Εταιρείας Θεσσαλικών Μελετών (Ε.ΘΕ.Μ.)ⁱⁱⁱ

Η μεταφορά υδάτων από την λεκάνη απορροής του Αχελώου στην θεσσαλική πεδιάδα, γνωστή και ως «εκτροπή του Αχελώου», είναι από τα παλιότερα και πιο «στοιχειωμένα» ζητήματα της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, που μπορεί να συγκριθεί μόνο με το «Γεφύρι της Άρτας». Τα ημιτελή έργα που θα επιτρέπουν την μεταφορά των υδάτων (τεχνητή λίμνη Συκιάς και σήραγγα μεταφοράς) έχουν δε πολλάκις χαρακτηριστεί ως «φαραωνικά», βόμβα στα θεμέλια της περιβαλλοντικής ισορροπίας κ.α. και πράγματι μέχρι πριν από λίγα χρόνια οι Θεσσαλοί – που κατά συντριπτική πλειοψηφία τασσόμαστε υπέρ της μεταφοράς– είχαμε σημαντικό πρόβλημα να θεμελιώσουμε σφαιρικά την αναγκαιότητα της μεταφοράς και τον τρόπο που αυτή αλληλεπιδρά με τα λοιπά οικοσυστήματα και ιδίως με την λεκάνη απορροής του Αχελώου. Μας έλειπε, με άλλα λόγια, ένα ολοκληρωμένο και συντεταγμένο κατά τους ορισμούς της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας εργαλείο, που λέγεται «Σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών υδατικού διαμερίσματος Θεσσαλίας». Η έλλειψη δε αυτή αποτέλεσε βασικό λόγο, που η υπ' αριθ. 26/2014 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ακύρωσε τις προηγούμενες διοικητικές πράξεις, με τις οποίες η Διοίκηση επιχειρούσε να ολοκληρώσει το έργο.

Το Σχέδιο διαχείρισης των υδάτων της θεσσαλικής λεκάνης ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο του 2014 με την δημοσίευση τους και από τότε αποτελεί δεσμευτικό πλαίσιο για τη Διοίκηση και τους διοικούμενους,. Πρόκειται για ένα σημαντικό βήμα προς τον θεσμικό εκσυγχρονισμό της χώρας μας, διότι τέτοια σχέδια εκπονήθηκαν όχι μόνον για την Θεσσαλία, αλλά για τις λεκάνες απορροής ποταμών όλης της επικράτειας. Η σύνταξη των σχεδίων αυτών επιβάλλεται από την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, το Ν. 3199/2003 και το Π.Δ. 51/2007, που ενσωμάτωσαν την οδηγία αυτή στην ελληνική έννομη τάξη. Το σχέδιο διαχείρισης υδάτων έχει προσβληθεί κυρίως ως προς την μεταφορά νερών από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και άλλες οργανώσεις και πάλι στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η δε αίτηση ακύρωσης εκκρεμεί να συζητηθεί στις 2.11.2016. Ωστόσο, μέχρι την εκδίκαση και την τυχόν ακύρωσή του από το Δικαστήριο, το Σχέδιο αυτό είναι ισχυρό και δεσμεύει Διοίκηση και διοικούμενους ως προς κάθε ζήτημα στο οποίο εμπλέκεται η χρήση υδατικών πόρων. Κάθε επιμέρους έργο και δράση πρέπει να είναι σύμφωνη με το Σχέδιο αυτό.

Σε πολύ αδρές γραμμές αξίζει να επισημάνουμε ότι το Σχέδιο αυτό αναφορικά με τις υδατικές ανάγκες της θεσσαλικής λεκάνης έχει ως στόχο τη διασφάλιση για το μέλλον της επάρκειας και της ποιότητας των υδάτων. Για αυτό, προηγήθηκε σχετική μελέτη, από την οποία προέκυψαν τρία σενάρια για την επίτευξη του στόχου και στη συνέχεια μέσω της συστηματικής διαβούλευσης με την κοινωνία (επιστημονικούς φορείς, χρήστες κοκ) εγκρίθηκε το ενδιάμεσο σενάριο που προβλέπει μία περιορισμένη μεταφορά υδάτων της τάξης των 250 εκ. κυβ. από την Λεκάνη του Αχελώου στην Λεκάνη του Πηνειού. Παρά την επιλογή αυτή, σήμερα κάθε άλλο παρά βέβαιοι είμαστε περί του ότι η επιλογή αυτή τηρείται από την σημερινή ελληνική διοίκηση, ιδίως μετά την κυβερνητική αλλαγή του 2015

και ιδίως μετά την τοποθέτηση του σημερινού Υπουργού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, κ. Π. Σκουρλέτη σχετικά με την μεταφορά των υδάτων στη λεκάνη Πηνειού. Σε πρόσφατη συνάντηση που έλαβε χώρα με την συμμετοχή και της ΕΘΕΜ, την οποία εκπροσωπούμε οι γράφοντες, ο Υπουργός δήλωσε ότι για εκείνον το έργο μεταφοράς νερών έχει «πεθάνει». Ερωτώμενος για την θέση του σε σχέση με το Σχέδιο διαχείρισης και την δέσμευση που πηγάζει από αυτό για την κυβέρνηση, δήλωσε ότι θα αναθεωρήσει το Σχέδιο διαχείρισης.

Ωστόσο, ο βολонταρισμός μπορεί να χρησιμεύει σε άλλα πεδία της πολιτικής, δεν αρκεί όμως για την αναθεώρηση ενός Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων. Ο νόμος προβλέπει μετά την πάροδο έξι (6) ετών συγκεκριμένες προϋποθέσεις και συγκεκριμένη διαδικασία αναθεώρησης του Σχεδίου. Προϋποθέτει εκτέλεση του Σχεδίου Διαχείρισης, λήψη και επεξεργασία αποτελεσμάτων, αξιολόγηση όλων των δεδομένων, επιστημονική τεκμηρίωση των προτεινόμενων λύσεων και φυσικά κοινωνική διαβούλευση. Σημειώνεται ότι οι κανόνες του νόμου αυτού ως έχοντες κοινοτικό έρεισμα, δεν μπορούν να μεταβληθούν από τον κοινό νομοθέτη και πολύ περισσότερο με απλή απόφαση της Διοίκησης.

Συνεπώς, το σχέδιο διαχείρισης δεν αλλάζει απλώς και μόνον επειδή «έτσι θέλουμε» ή, κατ' άλλη διατύπωση, επειδή διαφωνούμε πολιτικά. Το κράτος (πρέπει να) έχει συνέχεια, ιδίως όταν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία μεταβολής μιας προηγούμενης απόφασης. Επομένως, η διακήρυξη του Υπουργού ότι θα αλλάξει το σχέδιο διαχείρισης εξαγγέλλοντας ταυτόχρονα την κατάργηση της μεταφοράς νερού στην λεκάνη του Πηνειού συνιστά αντιθεσμική συμπεριφορά διότι ακυρώνει στην πράξη τα πορίσματα της επιστήμης, γράφει στα «παλιά της τα παπούτσια» την δημοκρατική διαδικασία της διαβούλευσης, ήτοι την γνώμη της κοινωνίας και των ίδιων των χρηστών υπονομεύοντας εκ των προτέρων την αξιοπιστία κάθε μελλοντικού Σχεδίου διαχείρισης και όλα αυτά εν ονόματι της «υπουργικής αυθεντίας».

Είναι ίσως η πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια που, όσοι χειριζόμαστε και τις νομικές πτυχές της υπόθεσης του Αχελώου, αισθανόμαστε ότι τα νομικά εργαλεία που διαθέτουμε για την προώθηση του στόχου της μεταφοράς νερού στη Θεσσαλική λεκάνη και την αποφυγή της ερημοποίησης της Θεσσαλίας είναι πολλά και στέρεα, ώστε να αισιοδοξούμε και για την έκβαση του εκκρεμούς δικαστικού αγώνα. Για αυτό, φαίνεται πλέον να επιστρατεύεται ως αντιστάθμισμα η «υπουργική αυθεντία».

ⁱ Ο Ιωάννης Καλλές είναι Δικηγόρος Αθηνών, Πρόεδρος της Εταιρείας Θεσσαλικών Μελετών, ioannis@kalleslaw.gr

ⁱⁱ Ο Φώτης Κων. Γιαννούλας είναι Δικηγόρος Αθηνών, Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής της Εταιρείας Θεσσαλικών Μελετών, μέλος του Δ.Σ. του Συνδέσμου Λαρισαίων Αθηνών, fgiannoulas@pag-law.gr

ⁱⁱⁱ Η Εταιρεία Θεσσαλικών Μελετών είναι επιστημονικό σωματείο με έδρα την Αθήνα (Αμερικής 17), ιδρυθέν από το έτος 1987